

Рецензия

от проф. д-р Амелия Личева, Катедра „Теория на литературата“, Софийски университет

за дисертационен труд от Даниела Стракова

на тема: „Деконструкцията в съвременния дизайн на ученето на литература в училище“

Общо представяне на кандидата

По време на редовната си докторантура в Катедрата по методика към ФСФ на СУ Даниела Стракова работи и като хоноруван асистент. Отзивите за работата ѝ са много положителни. И това не е случайно, защото Даниела Стракова е отлично подготвен млад учен, със сериозни и задълбочени познания, както и с вкус към иновативни подходи и актуална проблематика в сферата на образованието. Тези свои качества тя проявява и на конференциите, в които активно участва, в проектите, в които се включва, както и в ангажираността си с проблемите на факултета като член на ФС от квотата на докторантите. Имала съм много поводи да слушам нейни доклади, заедно работехме в миналия ФС, така че впечатленията ми от качествата и работата ѝ са съвсем преки.

Дисертационният труд

Ще започна с признанието, че не знам дали изследването на Даниела Стракова е приложимо към българското училище. Но не защото трудът е неправилен или неиздържан, тъкмо напротив, той е много ясен, концептуален и мотивиран през деконструктивисткото мислене. Но не знам дали е приложим заради високите цели, които очаква от училищното образование и на които не знам дали то в сегашния си вид у нас може да отговори. С това обаче не искам да кажа, че за него не трябва да се разсъждава през подобни парадигми и аз приветствам смелостта на

Даниела Стракова да удържи и защити линията за възможната приложимост на деконструкцията в литературното образование. В това отношение тя има и добър пример, тъй като тази линия беше започната от проф. Адриана Дамянова в работата ѝ „Херменевтика, деконструкция, конструктивизъм в образованието по литература в средното училище“. Бързам да кажа още нещо обаче, Даниела Стракова има личен поглед и лична мотивировка на темата и тя наистина е съумяла да направи самостоятелно проучване, имащо своите приноси. Нещо повече, Даниела си дава сметка, че интегрирането на деконструкцията в съвременното литературно образование може да бъде само локално и в конкретни ситуации.

За деконструкцията дори не от гледна точка на приложимост, а на теоретизиране и разгадаване, няма да кажа обяснение, в българското литературознание е писано малко и Даниела Стракова цитира почти всички разработки. Тя отлично познава и много от сериозните световни изследвания върху деконструкцията. И тук е едно от големите достойнства на тази работа, което между другото рядко виждаме в дисертационни трудове. Теоретичните глави на Даниела Стракова не са просто информативни, още по-малко преразказващи. От огромния корпус теории, имена, прочити, които докторантката познава, тя успява да организира едно поле на среща на идеи, в което отчетливо чуваме собствения ѝ глас и собствената ѝ позиция. На моменти спори, на моменти се съгласява, на моменти просто предлага собствени тълкувания. Тя е влязла в логиката на деконструктивисткото писане и държи един език, който е напълно адекватен на проблематиката, която представя. Спирам се най-вече на главите за теоретизациите върху деконструкцията не само защото те са в компетенциите ми, но и защото много държа да подчертая още веднъж, че намирам тези глави за наистина приноси и смятам, че при публикуване на

труда, той ще запълни една празна ниша в немногото опити на българското литературознание сериозно да даде гласа си в дебата за дефинирането на деконструкцията.

Смятам за работещи ключовете, през които се очертават разбягващите се смисли на понятието деконструкция чрез реконструиране на контекста, в който то се появява, както и чрез негацията какво деконструкцията не е, противопоставена на това какво все пак тя е, за да се стигне до очертаването ѝ като специфичен опит. Така овладявайки широкия корпус от възможни интерпретации на понятието, Даниела Стракова структурира няколко основни опори, които вършат работа за собствената ѝ разработка и които могат да намерят приложимост в училищното образование. Такива опори са свободата, играта и езикът, критичността, като начин на мислене, както и активността от страна на потребителя, разбиран най-широко – от абстрактен читател до конкретен ученик.

Успешен е и опитът на Стракова – отново включвайки цитати, чужди и собствени коментари – да отговори на въпросите *Що е литература* и *Що е литературност* за деконструктивистите, изследвайки границите на литературата с философията, интертекстулната природа на текста, логиката на саморазрушаване, заложенa според деконструктивистите в него, както и важни понятия за Деридата като следа и различие. Споделената презумпция, че деконструкцията пита за това какво прави текстът и как го прави, Даниела Стракова онагледява и чрез анализи на художествени текстове, метатекстове, учебници и стандарти, за да се види как те понасят и този тип прочит. Анализите ѝ се нареждат до подобни експерименти, правени от Димитър Камбуров и Адриана Дамянова, и чудесно защитават приложимостта на деконструкцията.

Последната глава и с оглед ролята на другия в мисленето на деконструктивистите, и с оглед на литературното образование, и не по-

малко, с оглед на промените в битийния контекст днес, е изключително важна и предлага едно изключително проникновено вглеждане в теми като другия, чужденеца, гостоприемството. И тук Даниела Стракова балансира между по-познати на българската публика имена и напълно непознати, за да предложи своя фин и мотивиран поглед към идеята за абсолютния друг и анонимния друг. Нещо повече, личен неин принос е привнасянето на тази проблематика към образователния дискурс, и в частност – българския, както и оглеждането на училищните програми в ключа етноцентризъм-мултикултурализъм-интеркултурност. Както и в цялата дисертация, и тук Даниела Стракова защитава смела позиция и търси леките пробиви за култивирането на общност в българското училищно образование.

Авторефератът коректно предава съдържанието на работата, а приносите са ясно и добре формулирани. Статиите са достатъчен брой и са публикувани в сериозни издания.

Като имам предвид показаните от Даниела Стракова отлични умения да концептуализира и анализира, нестандартността ѝ, както и сериозните знания, които тя демонстрира, убедено гласувам да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по литература).

